

Bruk av nesereim

Til skrekk eller velsignelse for hesten?

Bruk av nesereim er årsak til store diskusjoner i mange hestemiljøer. Også i islandshestmiljøet kommer dette tema opp gang på gang.

Tekst: Dr. Med. Vet. Manja Baunack Foto: Mette Sattrup

Dr. Manja Baunack er utdannet hestepraktiserende veterinær fra Tyskland med tilleggsutdannelse innen akupunktur, 33 år, født i Tyskland, nå bosatt i Norge. (Foto: Mette Sattrup)

I forrige nummer av Islandshestforum snakket sjefsveterinæren under Nordisk Mesterskap for islandshest, Louise Laustsen, om en *uhensiktsmessig utvikling* i forbindelse med bruken av nesereim (Islandshestforum 3/16). Hun registrerte 10 ganger under finalene for stramme nesebånd og kjeder. Og da snakket hun ikke minst om 10 av de beste ekvipasjene fra alle de nordiske land!

I sportsregler og forskrifter av FEIF (1. april 2016) står følgende angående bruk av hodelag og nesereimer:

“Hodelag og nesereimen bør passe godt, være riktig justert og ikke skade hesten”

Men hvordan justere nesereimen riktig, og hvor begynner reimen å bli skadelig for hesten? Disse spørsmålene kan ikke besvares uten litt anatomi av hestens hode.

Anatomi og konsekvenser av usakkyndig bruk

Den sensible delen av hestens hode, som kan være plaget av nesereimen, er

nesenbeinet, ansiktsnerven (trigeminus, fig.1) og en del av de øvre åndedretsveiene (nesemusling, fig.2).

Som følge av for høyt trykk kan det utvikle seg dårlig blodgjennomstrømming. Sitter nesereimen langvarig for stramt, er beindeforformasjoner og skader på vev mulige konsekvenser. Da hjelper det ikke med populære polstringer – som lammeskin, gel eller gummi. Den beroliger bare i beste fall samvittigheten til rytteren. Alle ryttere som setter hodelag på hesten skulle tenke litt på anatomen til hesten sin – for å bruke nesereimen riktig.

Bare dersom det er tilstrekkelig med plass, kan hesten begynne å tygge. At hesten kan tygge er en forutsetning for at underkjeven kan bli avslappet. Dette i sin tur har innflytelse på halsmuskulatur og dermed på hele kroppen. Motsatt leder en for stram nesereim til smerte og spenning i tenner, kjeveledd og halsmuskulatur, og til sist i hele

kroppens muskulatur. God og harmonisk ridning er da ikke lenger mulig.

Forskningsavdelingen til Universitetet i Minnesota, USA, publiserte i mai 2016 en studie som undersøkte hvilken effekt nesereimens innstramming har på oppførselen, øyetemperaturen og hjertereaksjonen til hester. Resultatene viste at for stram nesereim førte til opphøyd hjertefrekvens og øyetemperatur, noe som begge er kjennetegn på stressreaksjoner. Fortsatt tygget disse hestene mindre og slikket selvsagt slett ikke. Studien tar utgangspunkt i engelsk nesenreim, det vil si høy nesereim, og har derfor ingen undersøkelse om hestens åndedrett. I forhold der det var nok plass under nesereimen, viste resultatene ingen fysiologiske endringer.

Mange islandshestryttere benytter hannoversk nesereim. Den ligger relativt lavt på hestens nese og derfor delvis på nesenbeinet og delvis direkte på nesens muslinger. Derfor må disse rytterne være ekstra forsiktige. For stram nesereim hindrer hestens åndedrett! Når hester står stille, ser det ofte ut som alt er i orden. Men når de begynner å jobbe en del, løper i den spektakulære tolten, eller flyr i passen, må neseborene utvide seg for å få nok surstoff. Med en stram nesereim er det ikke mulig! Utvilsomt leder en slik situasjon også til stor psykisk belastning for hesten. Og selvsagt er uansett for stram nesereim heller ikke tillatt når hesten er i ro.

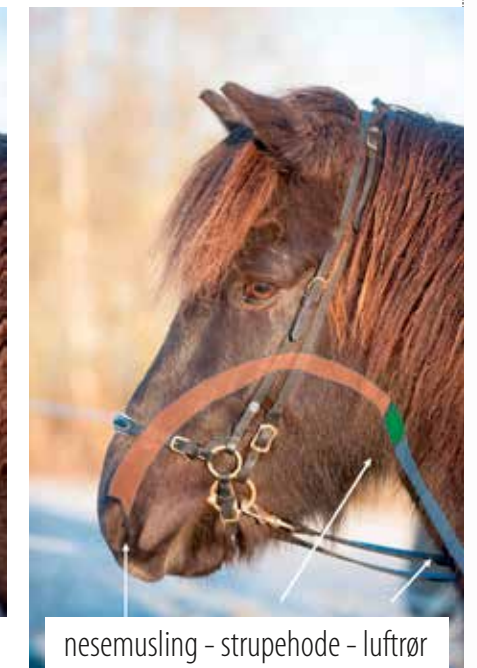
I tillegg til åndedrettet og nesenbeinet, er ansiktsnerven (Trigeminus, fig 1) en anatomisk struktur som kan reagere på for stram nesereim. Nerven kommer gjennom hullet i hodeskallen til overflaten og forløper rett under huden som nesereimen ligger på. Hvis nerven får for mye trykk, gjør det veldig vondt og kan ha konsekvenser som for eksempel headshaking syndrom.

Hvordan bruke nesereimen riktig?

Egentlig lærer alle rideskoleelever hvordan nesenreimen skal brukes korrekt. Å ta på et hodelag hører til de første ting man lærer på veien til å bli en fremtidig rytter. Tilsvarende kjent «To-fingerregelen»: Det må være plass til (en voksen persons) to fingre på høykant mellom nesenreimen og nesenbeinet. Men ikke kontrollerer dette på siden av hestens hode! Målinger har vist at det alltid er plass til to fingre mellom hestehodet og lærreimen, selv om nesereimen sitter altfor stramt: Testingen på siden av hodet er uten noen

nodose nerve (Trigeminus)

nesemusling - strupehode - luftrør

informasjonsverdi. Selv under underkjeven kan fingrene flyttes altfor lett sidelengs eller mot midten, skli nedover kjeven og dermed simulere en løsere omslutning. Derfor må man alltid sjekke presset av nesereimen kun mellom neseryggen og reimen!

Hvordan håndhever andre hesteorganisasjoner reglene om bruk av nesereim?

Som nevnt tidligere i teksten, gir forskriften til FEIF ingen tydelige svar på spørsmål om å riktig bruk av nesereim. Norges Rytterforbundet (NRYF) har lister over tillatte hodelag inklusive tegninger av hver enkeltvis nesereimen, men ingen referanser til hvordan nesereimen sitter korrekt. NRYF lener seg til regler av det internasjonale ryttersportsforbundet (FEI), og selv skriver FEI i sine regler bare om målet = ikke skade hesten, men forklarer ikke hvordan å dette skal gjøres. Så det er behov for å behandle bruken av nesereim i forskriftene til norsk og internasjonale ryttersportsforbund!

Internasjonale selskap for hestevitenskap (ISES; www.equitationsscience.com) jobber med en sjablong som skal være til bruk som et objektivt hjelpemiddel mellom nesenryggen og reimen. Det er vanskelig å kontrollere nesereimen på stevner hvis det ikke eksisterer noen presise regler å følge. Tyske Rytterforbundets (FN) rettslinjer for ridning og kjøring definerer detaljert for eksempel «To-fingerregel». Dermed er

det er ikke rom for diskusjoner mellom rytter og stewards på stevne angående riktig bruk av nesenreim.

Er nesereimen nødvendig?

Mange ryttere tror stramtsittende nesenreim forbedre hestens reaksjon på rytterens hjelpere, at reimen hindrer hesten i å ta ut tungen eller å gape. Men dette er avvergingsreaksjoner som har alltid en grunn. En mulig årsaken kan være mangler i utdanning av hesten og/eller rytteren. Jobber rytterens hender for stivt, vil hesten forsøke å romme ved å gape. Feil utstyr, som dårlig tilpasset sal, kan også gjøre hester urolig i munnen. Er dette ikke heller årsak til problemene, er en veterinærsekk lurt. Skarpe tenner, smerter i ryggen eller i bein, gjør noen ganger at hester gaper. Til slutt kan kiropraktikk, fysioterapi og akupunktur løse f.eks. muskulær spenning i kroppen som noen ganger kommer til uttrykk i harde hestemunner.

Riktigsittende nesereim kan for eksempel hjelpe unghester til å venne seg til bittet og gi mulighet å optimere kommunikasjon mellom hest og rytter. Det er sjelden hester bare har for uvane å åpne munnen f.eks. etter tidligere problemer. Ridning skulle være en dialog og dialogen har alltid to sider og ingen plass til tvang. Bruk av nesenreim skulle ikke være en «fort gjort å stramme» løsning til problemer i hestens munn, men kan hjelpe å gjøre fin ridning mulig.